

Under en bro i Paris

När Sonam flydde från Tibet visste han inte om han skulle få asyl i Europa. Det är svårt att få hjälp här trots att de som flyr riskerar sina liv för att komma undan det kinesiska förtrycket. Några länder här dock förstått allvaret i situationen och i Frankrike står tibetaner högt upp på migrationsmyndigheten Ofpras prioriteringslista för asyl. Men tillvaron som flykting i Paris blir ett oväntat möte med Europa.

TEXT OCH FOTO: LISA JANSSON

”Det är värre än i Indien. Jag har hört att Europa ska vara så bra, att ingen behöver sova på gatan här.”

DET ÄR MÖRKT och kallt när Sonam kommer till Paris på kvällen den 14 januari 2013. Han har flytt från en by i Tibet och bott i ett halvår på ett kloster i Indien. Han har flugit för första gången i sitt liv och har aldrig hört någon prata franska. Allt är annorlunda. Nya dofter av mat han aldrig smakat, vita människor han inte förstår och ett mörker han aldrig upplevt. Kvar på klostret är hans fru och hans ett år gamla dotter som han hoppas kunna hjälpa när han fått asyl i Europa.

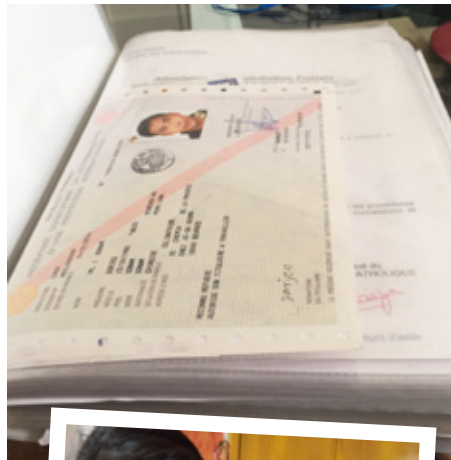
Sonam har ingen aning om vart han ska ta vägen och har 150 euro på fickan. På knackig engelska frågar han sig fram och får hjälp att ta tåget till platsen där de tar emot flyktingar. Den natten tillbringas han sittandes på en tågstation, i väntan på att flyktingmottagningen ska öppna. Hans enda sällskap är en polis som vaktar stationen. När han registrerat sig får han frukost och träffar andra tibetaner som också är nykomlingar. De berättar att alla nyanlända sover utomhus, under en bro vid floden Seine.

Sonam blev förvånad över att flyktingar i Europa behöver sova ute.

– Det är värre än i Indien. Jag har hört att Europa ska vara så bra, att ingen behöver sova på gatan här, säger Sonam när jag pratar med honom i telefonen nån vecka efter att han kommit till Paris.

Han flydde från Tibet efter att ha blivit fångslad och förföljd av kinesisk militär. Hans brott var att han firade Dalai Lamas födelsedag och delade ut flygblad om mänskliga rättigheter i Tibet. Som så många andra tibetaner hade han gått till fots över Himalaya och frusit och svultit i månader innan han nådde Indien.

Första natten under bron vid Seine får han en tjock madrass, flera filtar, varmt vatten och soppa av den katolska församlingen. Han har sällskap av 25 andra tibetaner och känner sig inte orolig. På en båt i närheten får de lunch och middag av kyrkan. Det är viktigt att passa tiden annars får man ingen mat. Dagarna går och Sonam försöker uthärda de kalla nätterna.

Sonam saknar sin fru Samey och sin ett år gamla dotter Nyima.

– Det finns ett nummer för hemlösa, 115, som vi kan ringa för att få sova inomhus en natt. Jag har ringt många gånger, men det finns aldrig någon plats.

PÅ MODE DÉMPLI, som är en arbetsförmedling för flyktingar och andra som lever på existensminimum, får han hjälp av

Carole Li att fylla i sina blanketter för asylansökan. Carole har arbetat med integration på arbetsmarknaden i 25 år och känner många av de drygt tusen tibetaner som nu bor i Paris förorter. Men hon kan inte hjälpa Sonam att hitta bostad. Han måste vänta på sin tur. År 2005, när de första tibetanska flyktingarna kom, var det lättare att få någonstans att bo. Att få uppehållstillstånd tog sex månader, i dag tar det bara fyra månader om man har lite tur, men då är många fortfarande hemlösa.

Några av tibetanerna hade sovit under bron i fyra månader. När Sonam sovit ute i 18 dagar ordnade kyrkan ett tomt hus som de fick tillstånd att vara i eftersom det var vinter. Sonam bodde i huset i fem månader, därefter i ett nytt tillfälligt rum i 10 dagar innan han fick ett eget rum i Bouche, en och en halv timmes tågresa från Paris. Här bodde bara fyra tibetaner så Sonam lärde sig franska snabbt genom att prata med sina grannar. När han kom till Paris hade han registrerat sig på socialkontoret inne i stan för att få en adress dit myndigheterna kunde skicka post. Nästan varje dag måste han åka tåg in från Bouch för att fylla i blanketter. Det blev för dyrt trots att Sonam fick 452 euro per månad i bidrag från staten, eftersom 256 euro gick till hyran och resten räckte till mat och andra nödvändigheter.

NÄR JAG TRÄFFAR Sonam i Paris våren 2014, har han varit här i drygt ett år. Han har åkt tåg in från Bouch och bär en varm jacka, nya skor, vantar och en ryggsäck som han fått av kyrkan. Jag har hyrt en lägenhet i några dagar där vi ska bo tillsammans med hans tibetanska kompisar som annars är utspridda runt Paris. Lägenheten ligger centralt vid Gare du Nord och vi kan ta tunnelbanan till kvarteren där det finns tibetanska och kinesiska restauranger. I huset där vi bor är grannarna huvudsakligen fransmän. Jag blir förvånad över att trapphuset är fullt med mögel och att kylan drar in genom fönstren.

Sonam är glad och svänger sig med franska fraser. Han har ett fint uttal. Han

berättar entusiastiskt om hur han lär sig språket och lär sig förstå hur samhället fungerar här. Han visar en tjock pärm full med viktiga papper som är hans asylansökan och beskriver stolt hur han ska bo i Paris och jobba på restaurang när hans fru och dotter kommer hit om ett år. Sonam tar oss runt i stan och visar de asiatiska kvarteren där man kan köpa billiga kläder och matvaror och vi har några bekymmerslösa dagar ihop.

För att komma till Frankrike betalade Sonam motsvarande 60 000 kronor till en person som ordnade alla nödvändiga resehandlingar.

– Jag fick pengarna genom att sälja en Dzi, ett speciellt tibetanskt smycke gjort av agat, och jag har tagit stora lån från flera släktingar som jag måste betala tillbaka.

Det är bråttom att hitta ett jobb. För att få ett arbete så behöver han kunna franska. Sonam går i skolan mellan 9 och 17 fyra dagar i veckan och lär sig franska, resten av tiden är han i sitt rum. Om han hade råd så skulle han åka in till Paris och träffa sina tibetanska vänner.

JAG PRATAR MED Carole Li, via facebook eftersom hon föredrar att skriva på engelska framför att prata. Hon är orolig över att nästan alla tibetaner här hellre jobbar direkt än går klart skolan och lär sig franska. Hon tycker att det är synd att de ska fastna i låglönejobb för att de inte kan språket och inte kan studera vidare. Många gånger får de dåliga anställningar på kinesiska restauranger där de dessutom blir illa behandlade. Men hon menar också att tibetanerna är lättare att integrera på arbetsmarknaden till skillnad från den andra invandrargrupper som inte vill jobba utan ofta fortsätter att leva på bidrag.

I Frankrike finns ingen offentlig information om invandrargrupper och deras situation eftersom det är förbjudet att föra statistik baserat på människors ursprung. Syftet är att undvika rasism, men Carole menar att det får motsatt effekt. Det finns inte underlag för att förstå och åtgärda problem som kan gälla en viss grupp och då blir det svårt att motverka diskriminering. Men trots reglerna så försökte Carole och hennes kollegor att föra sin egen statistik över de tibetanska flyktingarna år 2009. Resultatet visade bland annat att 77 procent var män och 23 procent kvinnor med en genomsnittsalder på 32 år. Hälften var gifta och hade lämnat sina familjer kvar i Tibet eller Indien med förhoppning om att kunna hjälpa dem efter några år.

Sonam är med på en manifestation i Paris för mänskliga rättigheter i Tibet.

I MAJ 2015 ringer jag Sonam för att höra hur det går. Han har flyttat ännu längre bort från Paris, till Orleans, och ett statsägt boende där tio personer delar ett stort kök och tre badrum men har varsitt sovrum. Det är omöjligt för Sonam att pendla till Paris därifrån. Han låter uppgiven och trött. Där han bor finns inga jobb och där det finns jobb finns ingen bostad. Han kan inte träffa sina tibetanska vänner eftersom de bor långt därifrån.

Han väntar på ett personbevis från de franska myndigheterna eftersom han kom till Europa helt utan papper. Personbeviset behövs för att han ska få sitt permanenta uppehållstillstånd, Carte de Séjour, som sedan gäller i tio år och kan förnyas. Det brukade ta tre månader att få ett personbevis, men nu får han vänta i sex månader. I dokumentet ska också hans frus och dotters namn finnas med. Det är avgörande för om han ska få återförenas med sin familj nästa år.

Sonam är förvånad över att byråkratin i Frankrike är lika krånglig som i Indien.

– Jag går på många möten och fyller i en massa blanketter men det går långsamt med min ansökan. Jag trodde att det skulle vara mer effektivt i Europa.

Han träffar socialarbetare i Orleans som hjälper honom att bevaka hans ärenden med myndigheterna eftersom han inte kan åka in till Paris så ofta.

Jag frågar hur han trivs i Frankrike.

– De flesta fransmän är trevliga, de blir

Tibetaner i Frankrike

År 1960 flyttade den allra första tibetanen till Frankrike. Det var den buddhistiske mästaren Dagpo Rinpoche som skickades hit av Dalai Lama. I början var det bara intellektuella som kom. Det var först 2005 som de första tibetanska flyktingarna började söka asyl. De flesta har inte så mycket utbildning. Nu kommer även en del nomader som inte kan läsa eller skriva tibetanska och inte pratar ett ord engelska. Det är väldigt svårt att ordna en bra tillvaro för nomaderna då det inte finns resurser för att utbilda dem. Det beräknas bo drygt 1000 tibetaner i Paris med förorter.

ofta glada när de får höra att jag kommer från Tibet, eftersom de känner till Dalai Lama. Men de vet nästan ingenting om situationen i Tibet. De tycker mest att Tibet är vackert och exotiskt, det har de sett på bild och tv.

Det som oroar Sonam mest är hur han ska kunna ta emot sin fru och dotter utan att ha ett hem för dem eller ett jobb. Det är förbjudet att bo flera personer i hans rum. Det blir svårt att förklara för dem varför han inte ordnat något för familjen.

Frankrike är inte det Europa som han hade hört om och hoppats på.

– De kanske tror att jag bara har tänkt på mig själv. Men jag försöker verkligen att hitta något. De har det bra på klostret i Indien i alla fall. Jag saknar dem så mycket och känner mig väldigt ensam här. *